

З історії АГРОНОМІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ БЦСГІ

перший декан агрономічного
факультету –

Михайло Карпович Гродзінський і
його славетна родина

- У 1920 році у Білій Церкві був відкритий сільськогосподарський технікум в двох корпусах колишньої гімназії.
- М.К. Гродзинський вже з 1919 року брав активну участь в організації цього навчального закладу і безпосередньо працював у ньому.
- Створення в 1924 р. кабінетів ботаніки, рослинництва, ґрунтознавства, мікроскопії та ентомології започаткувало розвиток науково-дослідної роботи в технікумі. Велике значення мали й закладене в 1926 р. навчально-дослідне поле та збудований дещо пізніше вегетаційний будинок.
- У 1934 році внаслідок кількох реформувань Білоцерківський сільськогосподарський технікум стає сільськогосподарським інститутом. Разом з Київським агроінженерним інститутом цукрової промисловості у новостворений ВНЗ були переведені кафедри ботаніки, фізіології рослин, загального землеробства, рослинництва та інші, які мали багате історичне минуле.

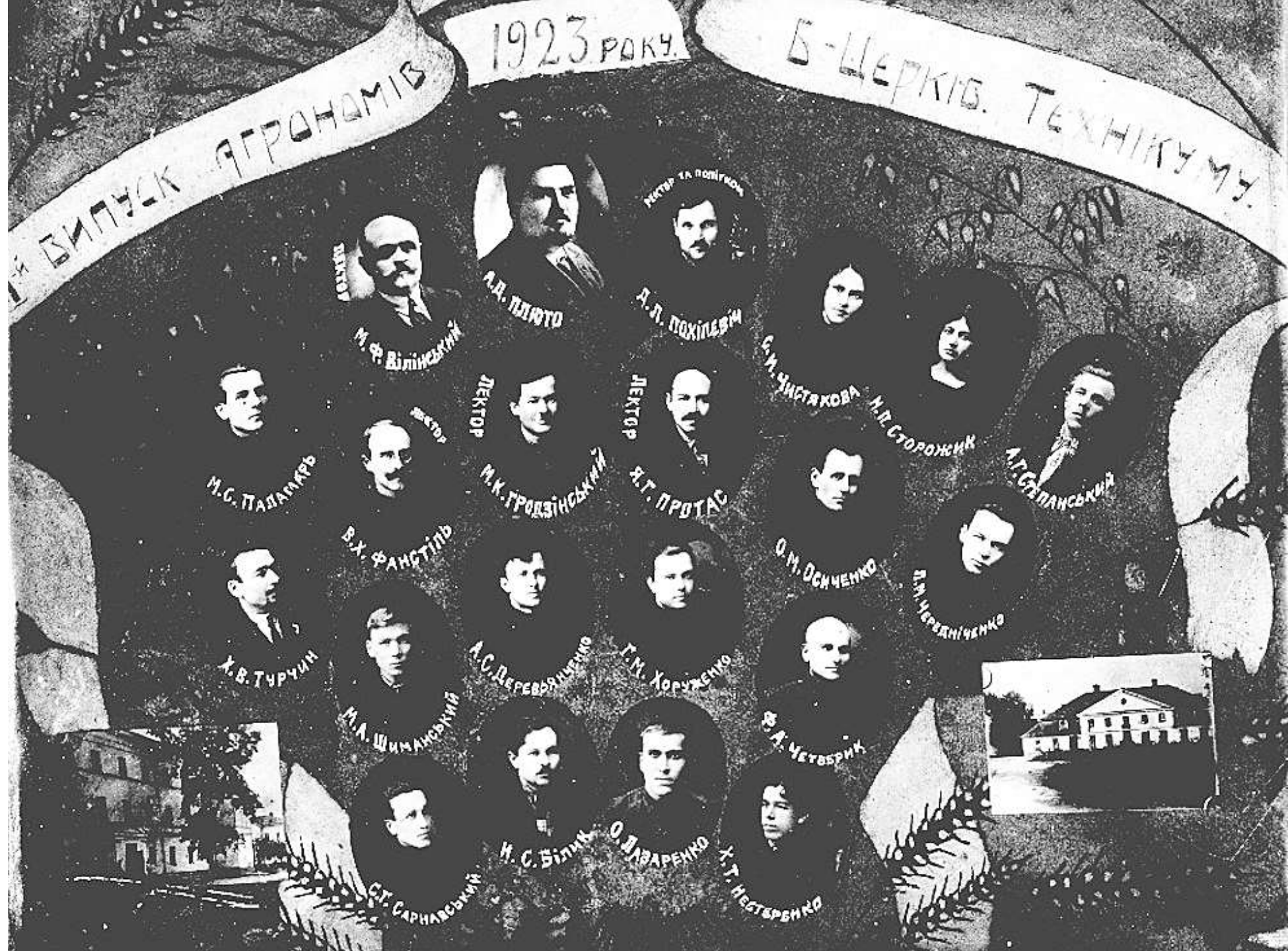

З перших днів роботи на факультеті створився гурток ботаніки, який з 1923 року очолював М.К.Гродзінський. З часом завдяки науковцям і студентам був створений гербарій флори Білоцерківщини, який налічував 5000 експонатів.

**Студентське
життя того
часу.**

**Перший
випуск
агрономів
Білоцерків-
ського
сільсько-
сподарського
технікуму**

Рід Гродзінських

Першими відомими представниками роду були **три брати** що взяли участь в [Листопадовому повстанні](#) 1830 року. Із них лише наймолодший **Ян** залишився живий, потрапив до німецької родини й разом із нею виїхав до [Східної Пруссії](#). Він рано помер, а його **сина Карла** виховав німецький дворянин у пруському дусі, ворожому до всього польського.

Вітчим-лютеранин **дав Карлові агрономічну освіту** й відправив у Росію «заробляти собі на життя».

Перебравшись в [Російську Імперію](#) **Карл фон Гродзінський** тривалий час працював управителем маєтків графа Мусіна-Пушкіна. Від першого шлюбу з німкенею у нього народилося четверо дітей: Маргарита, Гертруда, Анна та Фріц.

Після смерті першої дружини **Карл фон Гродзінський** одружився з росіяночку Тетяною Пряхіною, котра походила з кріпосних селян графа Шереметьєва. Одружившись, Карл Гродзінський прийняв православне хрещення з ім'ям Карп, на російський манер. З ним він також отримав російське підданство, і **був записаний у купецький стан**. Подружжя мало шестеро дітей.

У 1895 р. Карпо Іванович узяв позику на 99 років (до 1994 р.) під 4 % річних, і придбав маєток у селі [Линеві](#) на [Волині](#), поблизу [Торчина](#). Йому належало 523 десятини землі з будинками, вітряком та худобою.

Михайло Карпович Гродзинський – батько відомих вчених-біологів, академіків Андрія та Дмитра Гродзинських, народився 24 жовтня 1890 р. в с. Подгородне Володимир-Волинського повіту Волинської губернії в родині лісника – Карпа Івановича Гродзинського.

Михайло Карпович навчався до 6 класу у Луцькій гімназії, мешкаючи у сестри Антоніни. Брав участь у виступах гімназистів проти несправедливих порядків, тому його вирішили відправити до іншої сестри – Єлизавети, яка мешкала у Петербурзі. Тому Михайло завершив навчання 1909 р. у Петербурзькій 8-й гімназії (із срібною медаллю), і вступив до Московського університету на природниче відділення фізико-математичного факультету.

Півроку (у 1910-1911 рр.) вів школу української грамоти у своєму селі, яка пізніше була зачинена поліцією. В літні періоди 1911-1912 рр. проводив практику із садівництва у Волинському губернському земстві.

Із січня 1914 р. Михайло Карпович був повітовим інструктором у Володимир-Волинському земстві, де працював до евакуації (серпень 1915 р.), після якої відновив роботу у губернському земстві у галузі суспільно-агрономічної діяльності.

З квітня 1916 р. по жовтень 1916 р. він завідував розплідником у Верхньо-Дніпровському товаристві сільського господарства. Із жовтня 1916 р. по листопад 1917 р. завідував городами Волинського губернського земства, а з листопада 1917 р. знову працював у галузі суспільної агрономії при Волинському губернському земстві, але через загострення відносин з діячами старого земства, що прийшли до влади під час гетьманського перевороту, у травні 1918 р. повинен був перейти з Волині до Васильківського повітового земства у якості повітового інструктора із садівництва.

У 1917 р. він був членом губернської Ради Товариства організацій як представник службовців і робітників у Земській Управі, потім членом Житомирської Ради Робітничих і Солдатських депутатів.

У 1918 р. для Васильківського земства Михайло Карпович розробив проект мережі сільськогосподарських шкіл і навчально-організаційні плани для них.

У травні 1919 р. М. Гродзинський перейшов до Уземвідділу для завідування секцією інтенсивних культур. **У січні 1920 р. він розпочав роботу у комісії з організації сільськогосподарського технікуму,** в якій працював до відкриття технікуму у місті Біла Церква завгоспом «Олександрії» і членом Управління.

Із серпня 1920 р. Михайло Карпович працював **викладачем**, займаючи спочатку пост помічника, потім **декана з навчальної частини сільськогосподарського відділення**, а в період з квітня по серпень 1923 р. виконував **обов'язки Керуючого технікумом**.

У 1920-1921 рр. М. Гродзинський викладав **садівництво, закордонну літературу, німецьку мову і систематику рослин**, у 1922-1926 рр. – загальну і спеціальну ботаніку, мікробіологію і закордонну сільськогосподарську літературу, у 1925-26 рр. курс «Насіння і сівба», а також «Бур'яни та боротьба з ними» – «Біологія бур'янів».

У цей час він зібрав гербарій квіткових рослин, який включав понад 5000 примірників, і склав 25 таблиць гербарію з екології рослин. Досить повно **вивчив рослинність Білоцерківщини**, результатами чого є рукописи «Рослинність північно-західної Білоцерківщини», «Лісові суспільства з околиць Білоцерківщини», «Луки по р. Узень».

Будучи членом Агрономічної організації земства, Михайло Карпович брав участь у кооперативній роботі, сам **організовував кооперативи**. Працював головним чином у галузі позашкільної сільськогосподарської освіти, влаштовував сільськогосподарські курси і лекції. М. Гродзинський **брав участь у конференціях з сільськогосподарської освіти** та пленумі Бюро при сільськогосподарській науковій комісії і був обраний членом постійної ради при Бюро.

Михайло Карпович поглиблено **вивчав біологію польових бур'янів**, їх поширення та способи боротьби з ними, результатом чого стали праці «Бур'яни Білоцерківського дослідного поля», «Спостереження над розвитком бур'янів в умовах поля», а також **розробив матеріал з біології бур'янів**, зокрема досліді з ними в умовах **вегетаційного будинку** та обстеження навколишніх зразків полину (більше 900) та ін. Одночасно він **створив фонд корисних рослин – бобових і злакових трав, олійних та інших технічних культур**. У розсаднику, яким опікувався Михайло Карпович, було майже **три тисячі видів і форм рослин**.

Головні пошуки вчений зосередив на **перспективних кормових рослинах**. Перед Великою Вітчизняною війною він завершив роботу над фундаментальними рукописами «Новое кормовое сырье для Лесостепи УССР» та «Дикорастущие бобовые Украинской Лесостепи и их кормовое значение», які на жаль зникли під час війни, як і створена ним велика колекція рослин та інші важливі документи.

Під час війни, перебуваючи в евакуації, Михайло Карпович вивчав флору тих місць, де він був із родиною. Так працюючи викладачем сільськогосподарського технікуму у Конь-Колодезі Воронежської області, він зробив опис флори його околиць.

Михайло Карпович ніколи не ніяковів перед «начальством» і непоказово поважав багатьох знайомих йому вчених. А знайомим він був із багатьма відомими ботаніками, зокрема з Ю. Клеповим, Д.К. Зеровим, А.С. Лазаренком, П.О. Оксіюком. Зустрічався він з М.І. Вавиловим. Розповідав, що Микола Іванович цікавився його дослідями, в яких він за фотоперіодичною реакцією визначав географічне походження бур'янів.

Михайло Карпович (стоїть перший зліва) з учителями біології середніх шкіл Білої Церкви на екскурсії. 1947 р.

Після війни Михайло Карпович очолював кафедру захисту рослин Білоцерківського сільськогосподарського інституту. Він добре знав навчальний процес, потреби кафедри, наукові інтереси викладачів, постійно спілкувався зі студентами, знав їх побут і проблеми. З самого початку педагогічної діяльності Михайло Карпович привертав до наукової роботи студентів, серед яких – Віру Пилипівну Клименко, яка у 1925 р. стала його дружиною, вірним помічником і другом.

Михайло Карпович (стоїть зліва біля автомобіля) з учителями біології середніх шкіл Білої Церкви на екскурсії. 1947 р.

Не стало Михайла
Карповича Гродзинського
16 квітня 1956 р.

Михайло Карпович (зліва третій сидить) з студентами 1-го курсу агрономічного факультету на екскурсії з ботаніки. 1949 р.

СПИСОК

научних трудов доцента кафедри ботаники М.К. Гродзинського

№	Наименование статьи	Рукопись или печатн.	Где напечатано	К-во: стр.	Примчан.
1.	"Матеріали до флори Білоцерківщини".	Печат.	Записки Б-Ц.с.х. політехн.т.1. в.1. 1929.	16.	
2.	"Науково-дослідна праця ботанічного кабінету Білоцерківського політехнікуму".	"	"		
3.	"Природна рослинність Білоцерківщини".	"	Білоцерківське краєзнавче товариство.т.1 в.1У.1928.	32.	
4.	"Польові бур'яни Білоцерківщини".	"	"	48.	
5.	"Борітеся з бур'янами".	"	Київська крайова с.г.дослідна ст. 1929.		
6.	"Борітеся з бур'янами".	"	Київська крайова с.г.дослідна ст. 1930.		
7.	"Значення сівозміну в боротьбі з бур'янами".	"	Київська крайова с.г.дослідна ст. 1930.		
8.	"К вопросу о теневносливости некоторых сорных растений".	"	Научные записки Б-Ц.инст. выпуск Агрономичн.фак. №1. 1941.		
9.	"Чужа и возможности ее культуры в УССР".	"	"		
10.	"Материалы по изучению кормовых трав на ботаническом участке Б-Ц.с.х. институте".	"	Научн. записки Б-Ц.с.х.инст. т.П. в.1.1949.		
11.	"Вайда Красильная, как кормовое растение".	"	Научн. записки т.П. в.1./1У/ 1952.		
12.	"Природні луки та пасовища Б-Ц. району й догляд за ними".	"	Б-Ц.Район.відділ с.г.1952.		
13.	"Питт боротьби с бурой ржавчиной пшеницы".	"	Білоцерк. Район. відділ с.г. 1952. УШ. Науч. конф. Б-Ц. с.х. инст. 1955		
14.	"Дожная мучнистая роса подсолнечника в киевской области".	"	Б-Ц.с/х.институт Научные записки		

Михайло Карпович прикладом своєї працьовитості, глибоких і всебічних знань, щирою зацікавленістю в різних природознавчих питаннях підтримував у синів бажання в усьому бути схожим на нього. Він намагався, щоб ставлення його дітей до оточуючих людей було чистим, без цинізму й лицемірства. До синів з ранніх літ ставився як старший і мудрий товариш. Саме приклад батька надихнув майбутніх академіків на подальшу наукову діяльність.

-2-

18.	"К вопросу о происхождении некоторых сорняков".	Рукоп.	1948	8
19.	"Природная кормовая площадь Б-Ц. района".	"	1952	48
20.	"Условия развития эпитотии желтой ржавчины".	"	1953	4
21.	"Болезни С.Х. растений в Б-Ц. районе".	"	1953	8
22.	"О путях передачи бурой ржавчины".	"	1954	5

Напечатаны такие популярные брошюры: 1. Борітеся з бур'янами /Звзд/
2. Природна кормова площа й заходи до її поліпшення й планат-отруйні рослини.

Гродзінська Віра Пилипівна

В 1921 р. поступила на підготовчі курси при Білоцерківському політехнікумі.

В 1922 році витримала вступні іспити і її було зараховано студенткою 1 курсу технікуму. Через тяжкі матеріальні обставини змушена була залишити навчання.

В 1923 році поновилася в правах студента і у березні 1927 році закінчила інститут.

Дипломну роботу "Вірусні хвороби виродження картоплі" виконувала в Ленінграді, в мікологічній лабораторії під керівництвом професора Шевського А.А.» в 1926 році.

В 1927 р. успішно захистилася, одержала диплом агрономарільника № 56.

Була направлена на роботу на Білоцерківську Селекційну станцію у відділ захисту рослин. Працювала лаборантом по фітопатології у Шевченко В.М. (тоді доктор наук) працював у ВНІСІ. Вела фенологічні спостереження у дослідках на пшениці і висадках цукрових буряків.

Восени 1928 року роботу на селекційній станції залишила і перейшла на роботу в Білоцерківський Політехнікум на підготовчі курси робітфаку. Працювала при Політехнікумі на підготовчих курсах робітфаку викладачем загальної біології.

В 1934 році призначена асистентом кафедри ботаніки, вела лабораторні практичні заняття і навчальну практику з систематики рослин.

В період війни

6.07.1941 р. вся сім'я в складі Михайла Карповича, синів Андрія (14 років) і Дмитра (12 років) евакуювались лодочкою по річці Рось.

Під час евакуації тимчасово проживали і працювали:

1. Серпень 1941 р. - Квітень 1942 р. Краснодарський Інститут виноградарства і виноробства.

2. Квітень 1942 р. Станиця «Красноармейск» - працювала викладачем колгоспного с.-г. технікуму.

3. Липень - Листопад 1942 р. мандрували: Новоросійськ, Сочі, Гагри, Сухумі, Батумі, Красноводськ, Алма-Ата.

4. Листопад - Грудень 1942 р. Алма-Ата. до 8.05.1943 р. безробітна.

5. Травень 1943 р. по 5 жовтня 1944р. Н.п. Конь - Колодязь Вороніжської області. Працювала викладачем з ботаніки, фітопатології, землеробства у с/г технікумі.

Україна зазнала чи не найбільших втрат за роки Другої світової війни – за різними оцінками загинуло від 8 до 10 мільйонів людей

Післявоєнний період

6. 5 жовтня 1944 р. Білоцерківський с/г інститут - асистент кафедри ботаніки. За період 1946р. по 1949 р. виконала дисертаційну роботу «Біологія осоту польового та засоби боротьби з ним». 10.07.1950 р. успішно захистила дисертацію на вчену ступінь кандидата біологічних наук. З 1950 р. доцент кафедри ботаніки. В.П. Гродзінська мала 14 друкованих праць. Нагород не мала. Багато років була вихователем групи, далі керівником студентського гуртка.

**В.П. Гродзинська з
студентами
агрономічного
факультету на
навчальній
практиці.**

**В.П. Гродзінська з
студентами
агрономічного
факультету на
екскурсії.**

Личный листок
по учету кадров

Фамилия Гвозденко
Имя Вера отчество Филипповна

Пол жен. Год, число и м-ц рождения 1907, 23 августа
4. Место рождения Белая-Церковь
(село, деревня, город, район, область)
Киевской обл.

5. Национальность Украинка 6. Соц. происхождение дочь кузнеца

7. Партийность 8/н партстаж (месяц и год) - партбилет № - к/карточка

8. Состоите ли членом ВЛКСМ, с какого времени и № билета -

9. Образование Высшее

Название учебного заведения и его местонахождение	Факультет или отделение	Год поступления	Год окончания или ухода	Если не окончил, то с какого курса ушел	Какую специальность получила в результате окончания учебного заведения, указать № диплома или удостоверения
Сельскохозяйственный институт Белая-Церковь, Киевской обл. площадь Свободы № 8.	Агроном.	1921	1926		Агроном - полевод Диплом № 58

Какими иностранными языками и языками народов СССР владеете Немецким, русским, Украинским.
(читаете и переводите со словарем, читаете и можете объясниться, владеете свободно)

Ученая степень, ученое звание кандидат биолот. наук, доцент

Какие имеете научные труды и изобретения много научных трудов список которых прилагается.

13. Выполняемая работа с начала трудовой деятельности (включая учебу в специальных учебных заведениях, военную службу, участие в партизанском движении по совместительству)
При записании данного пункта учреждения, организации и предприятия необходимо указать в свое время, военную службу записывать с указанием должности

Месяц и год поступления	Уход	Должность с указанием учреждения, организации, предприятия, а также министерства (ведомства)	Место работы
1917		Белорезовское двуклассное уч-ще	г. Белая-Церковь
1918		нае училище М.Н.И.	
1922		Подготовительные курсы	
1923		Агроном. отделение техникума	
1923		Сельскохозяйственный институт Н.Р.П.И СССР	г. Белая-Церковь
1926		Лаборант, микробиологической лабор. им. проф. Лавренко	г. Ленинград
1927		Механик-фитопатолог, Сельскохозяйственная станция	г. Белая-Церковь
1928		Лаборант каф. ботаники и семеноводства. Института	г. Белая-Церковь
1932		Лаборант кафедры кормовых культур	г. Белая-Церковь
1932		Ассистент каф. ботаники Белорез. сельхоз. Института Н.Р.П.И. СССР.	Белая-Церковь
1942		Старший преподаватель кафедры общего и частного земледелия Колхозно-техникума	Краснодарский край
1943		Преподаватель сельхоз техникума (ботаника, общее земледелие)	г. Комсомольск Воронежская обл.

СПИСОК НАУЧНЫХ ТРУДОВ
Наименование труда
печатьное или рукописное
3

1. Материалы до грибовой флоры Белоцерківщини

2. Материалы до грибової флори Белоцерківщини

3. Способность к стрессованию после скатывания у некоторых одлетних и многолетних бобовых.

4. Некоторые данные о репродукции у полевых осот.

5. Биологические особенности полевых осотов и меры борьбы с ними

6. Агротехнические мероприятия в борьбе с полевыми осотами

7. Засоренность полей различными паразитами

8. Сравнительно-морфологические особенности и значение условий ценополюсов

9. Особенности морфологии выселенных культур

10. Изучение почвенного покрова

Должность с указанием учреждения, организации, предприятия, а также министерств (ведомств)	Местонахождение учреждения, организации, предприятия.
Ассистент каф. ботаники Белозерковского с-х И-та	Белозерковск
И.О. доцента каф. ботаники Белозер. с-х И.	"
Доцент кафедры ботаники Белозер- ковского сель-хоз И-та	"

14. Пребывание за границей
(работа, служебная командировка, поездка с делегацией)

Месяц и год	В какой стране	Цель пребывания за границей
	не была	

15. Участие в центральных, республиканских, краевых, областных, окружных, городских, районных, партийных, советских и других выборных органах

Местонахождение выборного органа	Название выборного органа	В качестве кого избран	Год	
			избран	выбыл

16. Какие имеете правительственные награды

(когда и кем награжден)

Наград не имею

17. Имеете ли партазыскания (да, нет) Когда, кем, за что и какое наложено взыскание

18. Отношение к воинской обязанности и воинское звание

не военнообязан

19. Семейное положение в момент заполнения личного листка (перечислить членов семьи с указанием возраста)

Вдова, имею два сына и семью в отпуске.
 1. Андрей Михайлович Гродзинский 1926 г. рождения.
 2. Дмитрий Михайлович Гродзинский 1929 г. рождения.
 3. Татьяна Гродзинская, Анна Гродзинская 1957 г.
 5. Михаил Гродзинский 1957 г. 6. Мария Гродзинская 1960 г.
 Домашний адрес: г. Белозерковск.
 Советская 15/2, кв. 13.
 15 февраля 1966 г. Личная подпись В. Гродзинский

(Работник, выполняющий личный листок, обязан в всех последующих изменениях (образование, партийность, присвоение учебной степени, учебного звания, взыскание и снятие партийного взыскания и т.д.) сообщать по месту работы для внесения этих изменений в его личный листок.)

СПИСОК НАУЧНЫХ ТРУДОВ

кандидата биологических наук Гродзинской Веры Филиповны

Наименование труда	печат- ное или рукопись	Название из- дательства и журнала	год изда- ния	Количес- тво печат. листов
2	3	4	5	6
Материалы до грибной флоры Белоцерківщини	печат.	Тр. краєзнав. т-ва Бєлая-Цєрковь	1928, т. 1, вип. 1У	1,0
Материалы до грибной флоры Белоцерківщини	печат.	Зєп. Б.-Цєрк.с/г Політехнікуму	1929	0,5
Способность к отращиванию после скашивания у некоторых однолетних и многолетних бобовых.	печат.	Научные записки Белоцерковского с/х ин-та	1941, вип. 1	0,5
4. Некоторые данные о регенерации у полевого осота.	печат.	Научные записки Белоцерковского с/х ин-та	1949, т.2, вип. 1	0,7
5. Биологические особенности полевого осота и меры борьбы с ним	печат.	Автореф. дисс. канд. биолог. наук. Киев	1950	1,0
6. Агротехнические приемы в борьбе с полевым осотом	печат.	Научные записки Белоцерковского с/х ин-та	1952, т.3, вип. 1/1У	0,5
7. Засоренность почвы на различных парах.	печат.	Авторефераты докладов Белоцерковского с/х ин-та, Киев. VIII науч. конфер.	1955	0,15
8. Сравнительное изучение засоренности почвы чистых и занятых паров в условиях правобережной лесостепи УССР.	печат.	Тезисы докладов X научной конференции Белоцерковского с/х ин-та Бєлая-Цєрковь	1956	0,1
9. Особенности развития и морфогенеза кукурузы при внесении различных форм удобрений.	рукопись		1956	1,0
10. Изучение засоренности почвы черного пара, обрабатываемого по способу Мальцева и обычным способом.	печат.	Тезисы XI научной конференции Белоцерковского с/х ин-та. Бєлая Цєрковь	1957	0,1

АНДРІЙ МИХАЙЛОВИЧ ГРОДЗІНСЬКИЙ

Андрій Михайлович залишився в історії біологічної науки як творець нового напрямку — вивчення хімічної взаємодії рослин, або алелопатії. Він сформулював ключові постулати, створив наукову школу, написав фундаментальні праці.

Андрій Михайлович Гродзінський народився 3 грудня 1926 р. в м. Біла Церква Київської обл., в родині декана агрохімічного факультету Білоцерківського сільськогосподарського інституту.

Трудову діяльність почав у 1942 р. співробітником агрохімлабораторії Казахського НДІ землеробства.

Після навчання у сільськогосподарському технікумі і служби у Радянській армії він вступив до Білоцерківського сільськогосподарського інституту, який закінчив з відзнакою.

У 1955 р. А.М. Гродзінський став аспірантом Інституту фізіології рослин та агрохімії АН УРСР. У 1958 р. успішно захистив кандидатську дисертацію, працюючи молодшим науковим співробітником Інституту ботаніки АН УРСР.

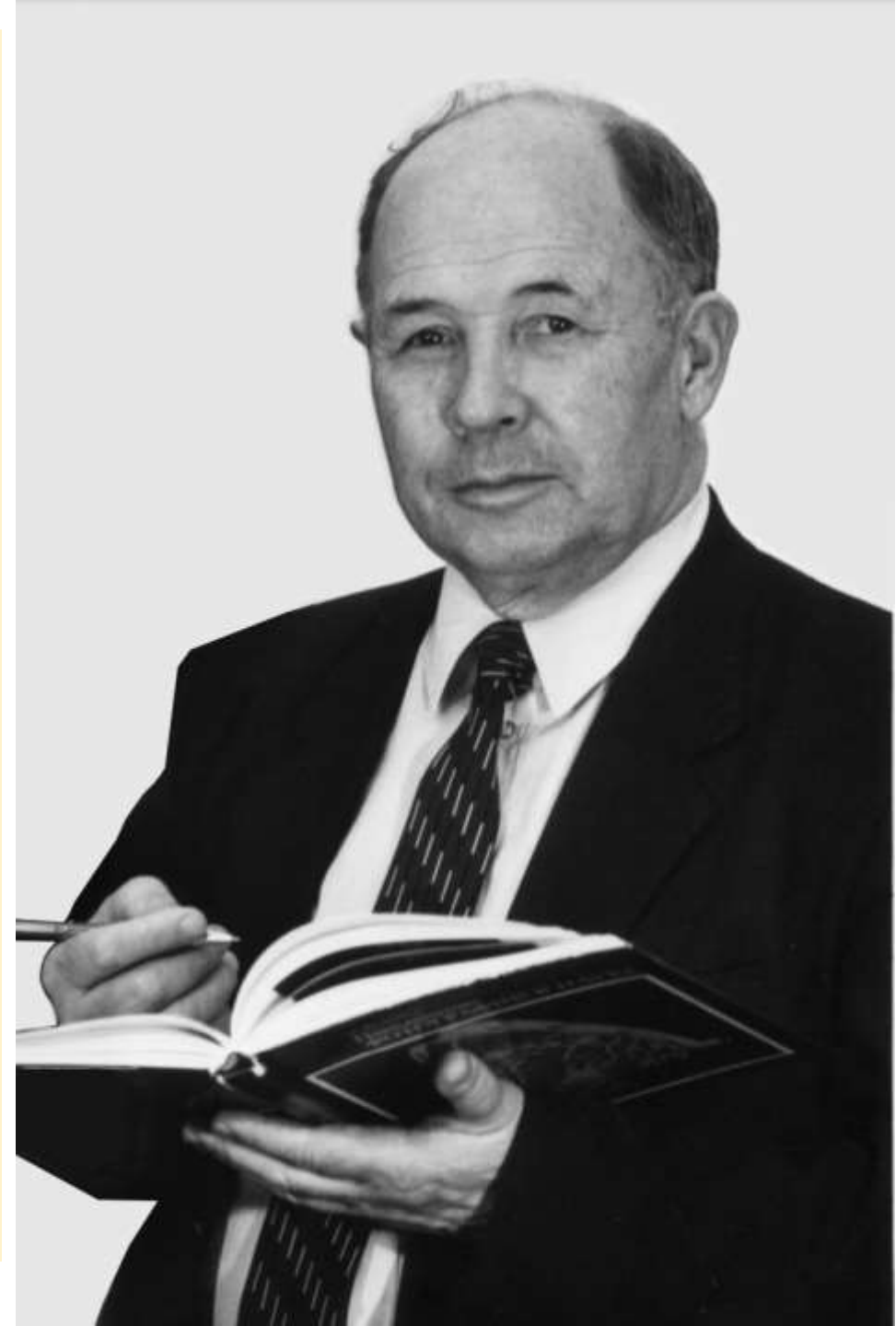
(3 грудня 1926, Біла Церква — 17 грудня 1988)

У 1965 р. А.М. Гродзінського призначають заступником директора Інституту ботаніки АН УРСР, того ж року він стає директором ЦРБС АН УРСР і захищає докторську дисертацію на тему «Алелопатія в житті рослин та їх угруповань».

Свою подальшу наукову діяльність Андрій Михайлович присвятив дослідженню хімічної взаємодії рослин, механізмів дії біологічно активних речовин, пізнанню особливостей алелопатії у різних типах рослинності. Особливу увагу він приділяв вивченню особливостей алелопатичної взаємодії у різних типах рослинності та різних фітоценозах.

Результати багаторічних досліджень оприлюднено у монографії «Основи хімічної взаємодії рослин», що вийшла друком у 1973 році. Автор дає наукове визначення алелопатично активних речовин — колінів як суміші фізіологічно активних речовин, що виділяються рослинами або утворюються у їх безпосередньому оточенні внаслідок дії гетеротрофних організмів, фізико-хімічних факторів і позитивно чи негативно впливають на інші рослини або ж ту саму рослину, яка їх індукує. Природа сполук, що утворюють коліни, складна та мінлива, рослина-акцептор сприймає їх у цілому — отже, неактивні компоненти цієї суміші можуть посилювати чи послаблювати дію фізіологічно активних речовин. Головним завданням алелопатії А.М. Гродзінський вважав дослідження сумарної дії колінів і розкриття механізмів реальної взаємодії рослин, яка відбувається у природі.

Андрій Михайлович був широко ерудованою людиною, підтримував і стимулював створення та розвиток нових наукових напрямків дослідження у Національному ботанічному саду, який він очолював упродовж 1965-1988 рр. За його сприяння започатковано роботи у галузі медичної ботаніки, фітодизайну, паркознавства та зеленого будівництва. Він цікавився проблемами космічної біології, зокрема можливістю використання епіфітних тропічних орхідей під час тривалих космічних польотів. Важливим є внесок Андрія Михайловича у розробку теоретичних та методичних питань інтродукції та акліматизації рослин, екології, охорони природи, підвищення родючості ґрунтів, боротьби з бур'янами, впровадження нових плодових і сільськогосподарських культур, квіткових і декоративних рослин.

Андрій Михайлович докладав багато зусиль для відтворення та розвитку дендрологічних парків — Олександрії, Софіївки та Тростянецького, які є перлинами світового паркобудівництва.

З 1967 р. очолював роботу Ради ботанічних садів України і Молдавії, особлива увага при цьому спрямовувалася на збереження біорізноманітності, інтродукцію та акліматизацію нових видів, селекційну діяльність, створення мережі ботанічних садів України.

У 1973 р. Андрія Михайловича обрано членом-кореспондентом АН УРСР, а в 1979 — дійсним членом АН УРСР. З 1974 р. і до кінця життя він працював академіком-секретарем Відділення загальної біології АН УРСР.

А. М.
Гродзінський
виступає
перед
науково-
педагогічними
працівниками
і студентами в
БЦСГІ.

Фото
Козака Л.А.

Андрій Михайлович виховав цілу школу науковців. Під його керівництвом підготовлено 4 докторів та понад 30 кандидатів наук. Він написав 7 монографій, більше 300 наукових і науково-публіцистичних праць. Був головним редактором журналу «Физиология и биохимия культурных растений», республіканського міжвідомчого збірника «Интродукция и акклиматизация растений», членом редколегій ряду всесоюзних та республіканських журналів, а також «Червоної книги Української РСР».

Андрій Михайлович був легким у спілкування, без пихатості, з повагою ставився до людей незалежно від їхнього статусу. Він був людиною надзвичайно працьовитою, справжнім «генератором ідей», життєлюбом, з тонким почуттям гумору.

Андрій Михайлович Гродзінський залишився у пам'яті українців як видатний учений, прекрасна людина, вчитель і наставник, наукові ідеї якого знайшли продовження у працях його учнів і колег.

ДМИТРО МИХАЙЛОВИЧ ГРОДЗИНСЬКИЙ

Д.М. Гродзинський знаний як прекрасна людина з надзвичайно широким колом інтересів і енциклопедичними знаннями у різних галузях біологічної науки. І ця широта інтересів наповнена глибокою ерудицією, що встигає за стрімким розвитком сучасної науки, а часто випереджає його прогностичним баченням нових ідей, формуванням неочікуваних підходів і оригінальних рішень. Такий світогляд нетиповий для нашого часу, тому що, як правило, коли горизонти широкого сприйняття поступаються прагматичній думці дослідника, це звужує наукове пізнання, не дає змоги побачити цілісну і багатогранну картину живого світу з однаковою глибиною.

Фізіологи рослин вважають його фізіологом, радіобіологи — радіобіологом, ботаніки — ботаніком, генетики — генетиком, екологи — екологом.

Д.М. Гродзинський народився в м. Біла Церква в сім'ї ботаніків, викладачів Білоцерківського сільськогосподарського інституту. Під впливом батьків у нього з дитячих років формувалася любов до рослин, прагнення пізнати загадки і таємниці біологічних явищ природи. Разом з тим він виявляв велику цікавість до широкого кола наук — від історії до фізики, тому логічним було його рішення отримати подвійну освіту. Закінчуючи агрономічний факультет Білоцерківського сільгоспінституту, він навчається на заочному відділенні механіко-математичного факультету Московського державного університету ім. М.В. Ломоносова. Потім — аспірантура при Інституті фізіології рослин АН УРСР, де Дмитро Михайлович підготував і захистив кандидатську дисертацію, присвячену дії на рослини малих доз іонізуючих випромінювань. Закінчивши аспірантуру, він продовжує дослідження в цьому перспективному напрямку і незабаром організовує відділ біофізики та радіобіології, який очолював довгий час.

У відділі під керівництвом Д.М. Гродзинського проводилися досить різноманітні дослідження і вирішувалися все нові глибокі та актуальні проблеми. Займаючись ізотопними дослідженнями метаболізму рослин, він звернув увагу на компартментальність метаболічних фондів і вперше визначив швидкість відновлення пулів амінокислот, цукрів, фосфорних сполук, ліпідів, деяких ферментів фотосинтетичного циклу. Результати цих досліджень були відображені в його першій монографії, присвяченій використанню методів мічених атомів у фізіології та біохімії рослин. Як відомого спеціаліста, Дмитра Михайловича було запрошено експертом ФАО ООН до Югославії для надання допомоги в організації досліджень у науково-дослідних установах та університетах.

У 1974-1985 рр. Д.М. Гродзинський був директором Інституту фізіології рослин АН УРСР. Керування Інститутом у цей період було складною справою, бо замаскована лисенківщина виявилася досить живучою, і дослідження ряду відділів потрібно було кардинально змінювати. Щоб наблизитися до світового рівня, слід було перебудувувати методологічні основи досліджень. Цього вдалося досягти завдяки вмінню Дмитра Михайловича генерувати оригінальні ідеї, пропонувати нові форми звітності та планування, модернізації бази приладів, розширення інформаційного забезпечення досліджень. Результати не забарилися: були сформульовані нові наукові напрямки, отримані цікаві результати на високому науковому рівні. Найзначнішим був прогрес у галузі фотосинтезу (тут реалізувалося плідне співробітництво з чл.-кор. АН УРСР А.С. Оканенком та проф. Л.К. Островською), в пізнанні регуляції ростових процесів (проф. Ф.Л. Калінін), фізіологічної дії гербіцидів (канд. біол. наук Ю.Г. Мережинський). Інститут став центром організації всесоюзних конференцій. Пошук нових форм роботи, залучення молоді та провідних закордонних учених мали значний вплив на розвиток Інституту, котрий з кожним роком ставав усе відомішим у державі та за кордоном.

Велику увагу Д.М. Гродзинський приділяв формуванню нового наукового напрямку — надійності біологічних систем. Він організував Наукову раду АН СРСР із проблем надійності та керував нею. Протягом кількох років у Чернігові у дні весняних повеней на р. Десні проводилися всесоюзні симпозіуми, присвячені різним аспектам біологічної надійності — від механізмів старіння до надійності екосистем. За його редакцією систематично виходили збірники матеріалів цих симпозіумів. Даній проблемі присвячувалася і монографія Дмитра Михайловича, що є досить актуальною сьогодні і користується попитом фахівців різних наукових напрямків.

Після аварії на ЧАЕС відділ, який у той час перебував у структурі Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного АН УРСР, починає досліджувати наслідки радіонуклідного забруднення екосистем. У перші дні після катастрофи обстежуються території як у безпосередній близькості до аварійного блоку, так і по всій Україні. Розпочинаються дослідження ранніх і віддалених ефектів хронічного опромінення рослин. Розробляються нові методи оцінки ризиків, зумовлених радіоактивним середовищем, випробовуються різноманітні прийоми, які мали зменшити накопичення радіоактивних речовин рослинами, радіопротекторна дія останніх, нові технології використання забруднених радіонуклідами територій. Паралельно вивчаються кумулятивна дія доз опромінення, індукція генетичної нестабільності, роль дита гаплоїдного клітинних наборів у захисті від загрози збільшення генетичного вантажу в опромінених популяціях

У 1999-2009 рр. Д.М. Гродзинський був академіком-секретарем Відділення загальної біології НАН України. Широко ерудований учений, він не лише приділяв велику увагу різним напрямкам біології, а намагався скоординувати діяльність, спрямувати зусилля на «точки росту» цих наук, розвиток нових перспективних напрямків, забезпечуючи при цьому комплексний підхід і нестандартне бачення проблем. Він однаково уважно, глибоко і компетентно розробляв проблеми збереження та збагачення біорізноманітності, питання біобезпеки, розвитку нових біотехнологій, генної та клітинної інженерії, оригінальних підходів у класичних ботанічних і зоологічних науках, створення та функціонування природних і біосферних заповідників. Значну увагу вчений приділяв проблемам екології. В організаційному відношенні це виявилось в ініціативі відкриття перших вакансій академіка та членів-кореспондентів з екологічних спеціальностей, у підготовці та обговоренні проблем впливу зміни клімату на навколишнє середовище тощо.

Д.М. Гродзинський — організатор і керівник Радіобіологічного товариства України, Української асоціації біологів рослин, член редколегій багатьох наукових журналів, численних комісій і комітетів, його голос є завжди виваженим, аргументованим, вельми вагомим для прийняття відповідних, часто доленосних рішень, незалежно від того, стосуються вони конкретної людини чи проблеми в цілому.

З перших днів після катастрофи на [Чорнобильській АЕС](#) здійснював дослідження з вивчення радіобіологічних і радіоекологічних наслідків Чорнобильської катастрофи. Впродовж 1991—2009 років, починаючи з моменту утворення, незмінно очолював [Національну комісію з радіаційного захисту населення України Верховної Ради України](#).

Могила Дмитра та Михайла Гродзинських, Байкове кладовище.

Помер через п'ять днів після 87-го дня народження, 10 серпня 2016 року. Похований на [Байковому кладовищі](#) разом із сином (ділянка № 33).

МИХАЙЛО ДМИТРОВИЧ ГРОДЗИНСЬКИЙ

Український географ-ландшафтознавець, доктор географічних наук, професор географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, завідувач кафедри фізичної географії та геоекології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор географічних наук. Член-кореспондент Національної академії наук України, академік Академії наук вищої освіти України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, Відмінник освіти України, президент Української асоціації ландшафтної екології, член Президії Вченої ради Українського географічного товариства.

(11 липня 1957 — 21 липня 2022)

Народився [11 липня 1957](#) року в місті [Києві](#). Закінчив [1979](#) року географічний факультет Київського університету.

З [1995](#) року професор, завідувач кафедри [фізичної географії](#) та [геоекології географічного факультету Київського університету](#).

Кандидатська [дисертація](#) «Геосистеми західної частини Рівнинного Криму, їх динаміка та стійкість до зрошувальних меліорацій» захищена у [1983](#) році.

Докторська дисертація «Стійкість геосистем до антропогенних навантажень» захищена у [1994](#) році.

Основна педагогічна діяльність — викладання дисциплін, пов'язаних із [ландшафтною екологією](#), геоекологічними проблемами [сталого розвитку](#). Викладав у провідних університетах [України](#), [США](#), [Англії](#), [Південної Кореї](#).

Член Національного комітету України Програми [ЮНЕСКО](#) «Людина і біосфера», член Президії та Вченої ради [Українського географічного товариства](#). Голова Української асоціації ландшафтних екологів (IALE-Ukraine). Призначався експертом від України в Міжнародну Комісію із захисту річки Дунай (ICPDR), у проектах Програми Розвитку [ООН](#), представляв уряд України на нараді [Ради Європи](#) з Ландшафтної конвенції.

Раптово помер через 10 днів після 65-го дня народження, 21 липня 2022 року. Похований на [Байковому кладовищі](#) разом з батьком (ділянка № 33).

Наукова та викладацька діяльність відзначена [Премією Ярослава Мудрого в галузі науки і техніки Академії наук вищої школи України](#), премією імені Тараса Шевченка Київського університету, дипломами зарубіжних наукових організацій, зокрема [Кембриджського університету](#). [Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки \(2015\)](#) [Відмінник освіти України](#).

Сфера наукових досліджень: ландшафтна екологія, територіальні структури ландшафту, математичні методи оцінки стійкості ландшафтів та прогнозування їх змін, сприйняття ландшафту людиною, планування екомереж. Автор близько 200 наукових праць, 12 монографій, 6 підручників та навчальних посібників.

Основні праці:

- Основи [ландшафтної екології](#). — К., 1993.
- Стійкість геосистем до антропогенних навантажень. — К., 1995.
- (рос.) Концепция, методы и критерии создания экосети Украины. — К., 2004.
- Пізнання ландшафту: місце і простір. В 2-х томах. — К., 2005.
- Ніші ландшафтів України у просторі кліматичних факторів. — К., 2008

